

rustu.bozkurt@dunya.com

RÜŞTÜ BOZKURT

İşbirlikleri “moda” değil, ihtiyaçtır...

Gelişen, refahını artıran bir toplum olmak için, entelektüel ve sistem kapasitesini artırmak, bakış açısını bir adım yukarıya taşınmak zorunludur. Bu zorunluluk bizi, **“kafa ve kasa birliği”** yaratmaya götürmelidir. Paylaşma bilinci, sağlıklı ortaklıklar kurma ve stratejik işbirlikleri yapmadan çağın hızlı değişimine uyum göstermek mümkün değil...

Küçük ve orta ölçekli iş yerlerinin sorunlarını yakından izlediğim son 30 yılda çok sık duyduğum yakınmalardan biri, “... bizim buralarda ortaklık yürümez” sözü oldu.

Ağırlıklı olarak **Doğu ve Orta Karadeniz bölgelerinde** çok sayıda il ve ilçede iş insanlarıyla yaptığım toplantılarda, tek soruya tek yanıtli küçük kâğıtlar dağıtarak **“ortak aklın dediğini”** saptamaya çalıştım.

Sonuçta sağlıklı işbirliklerinin ve ortaklıkların ülkemizin gündemindeki temel sorunlardan biri olduğunu saptadım. Sorunun ivediliğini ve önemini dikkate alarak, önce işin **“felsefe”** bağlamını ele alan görüşleri yaygın biçimde paylaştım. Ünlü felsefecimiz **Nusret Hızır**, *“Felsefesiz iş yapılır mı? Elbet ki yapılır. Ama tam doğru, bütünsel ve işlevsel iş yapılamaz!”* derdi. O nedenle, *“Ortak çalışma ve işbirlikleri”* konularını tartışma zeminini oluşturan *“felsefe ve ba-*

kış açısını” iyi anlatmak ve anlamak gerekiyor. David McCullough’un anlatımıyla *“... bakış açımızı bir adım yukarı taşıyabilme kapasitesi”* yaratmamız gerekiyor. Ortak çalışma ve işbirliklerini zorlayan *“nedenleri”, “niçinleri”* ve *“nasılları”* tanımlamak ve anlamak gerekiyor.

ORTAK ÇALIŞMA VE İŞBİRLİKLERİ İÇİN GEREKENLER...

Öncelikle vurgu yapılması gereken husus, bugün bir bireysel ve toplumsal yaşam için *“maddi ve kültürel zenginlik üreterek”* insan yaşamını kolaylaştırma *“amacını”* bir *“sevda”* haline getirerek peşine düşülmeli... Şair Şota Rustaveli’nin dediği gibi: *“Düşmemişsen bir sevdanın peşine/ Özün düşman olur kendi özüne!”* Kaynakları israf etmek istemeyen, kendi ayağına kurşun sıkma aymazlığından uzaklaşma niyeti taşıyan herkes ne yapmak istediğini ve nasıl yapacağını netleştirmeli.

İkincisi, başka insanlar ve başka toplumların ürettiği nicelik ve nitelikte mal ve hizmet üretilmezse, evrenin *“yalnızca çıktısı girdisinden daha yüksek olan tutum ve davranışların gelişmesine izin verdiğini”* unutmuş olur, kendi uzun dönemli geleceği tehlikeye girer. Sadece üretmek, üretileni yurt içi ve yurt dışında satmak yetmez. Ayrıca mal ve hizmet üretimini *“güçlendiren”, “sürdüren”* ve *“verimlilik”* ile yenilikleri sürekli gündemde tutmak gerekiyor. İş yapma tarzları, üretilen ürünleri ve hizmetleri, kullanılan araç-gereçleri, günün koşullarının gerektirdiği yöntemleri kullanarak insanların ilgisini çeken, yaşamlarını kolaylaştıran, **“albeni”** yaratan **“değişiklikleri, yenilikleri ve farklılıkları”** kapsayan **“inovasyonu”** gündemde tutarak rekabet gücü korunabilir ve geliştirilebilir...

Üçüncüsü, huzur içinde bir toplum olabilmek için üretimin nitelik ve niceliği artırılarak yaratılan **“ekonomik fazlanın ve yeniden üretim gücünün”**, herkesin **“geçimini sağlayacağı bir işe”**, barınabileceği bir **“konuta”**, konutla iş ve yaşam alanları arasında düzenli, kararlı, güvenli, hızlı ve konforlu **“ulaşım olanaklarına”** kavuşturulmasını garanti edebilmek gerekiyor. Canı, aklı, nesli, malı ve kültürü korumanın **“gerekli şartı”**, üretim gücünü dünyada en iyi yapanların düzeyine çıkarmak, yani **“hüner sahibi”** olmak gerekiyor. Tek başına bu da yetmez, hünere **“akıl katarak”** yaratıcı yenilikler üretilmeli.

Dördüncüsü, çok küçük ölçekli iş yerleri ve işletmeler, işleriyle ilgili **“net bilgi sahibi”** olamıyor. Yer altı ve yer üstü zenginlikleri, insan eliyle yapılan fiziki altyapıları/sermayeyi, insan gücünü ve teknolojiyi **“etkin koordine”** edemiyor, belli üretim alanlarına **“odaklanarak”** rekabet gücü yaratan yenilikleri üretiyor. Bu nedenle, **birikimleri, bilinci, bakış açısını, buluş yeteneklerini, beklentileri** bir araya getirerek **“bereket üretme”** aşamasına geçilmeli. Ne yapılabileceğinin betimlenmesi kadar, tedarik zinciri ve dağıtım ağında karşılıklı-bağımlılık ilişkileri net olarak bilinmeli ki, girdi sağlarken gereksiz kaynak harcanmasın, satış yaparken de yaratılan ekonomik değer gerektiği ölçüde büyütülebilsin.

Beşincisi, eğer maddi ve kültürel zenginliğini artıran, dengeli bir gelir dağılımıyla refahı yükselten bir toplum olmak isteniyorsa; dünya genelinde **“eğilimlerin yarattığı fırsat ve tehlikeleri”** baskın hale gelmeden anlayarak önlemler ve alternatif tepki stratejileri geliştirilmeli... Gerekli **“öngörülerle önlemleri alınmalı”**, **“dinamik envanterle olanak ve kısıtlar net biçimde tanımlanmalı.”** Yüzleşilen fırsat ve tehlikelerle, olanak ve kısıtlar arasında **“dengeler”** kurulmalı. Bu bağlamda, bilgi toplumu aşamasına geçişin anlamını, güç odaklarında kaymanın olası etkilerini, göçlerin artışı ve kentleşmenin hızlanmasını, teknolojinin özelliklerini, erişebilme kolaylıkları nedeniyle üretim ve rekabet yapısında meydana getirdiği değişimleri, dönüştürücü inovasyonun oynadığı hâkim rolü, orta sınıf gelişmesini, tüketici değer, beklenti ve davranışlarındaki değişimleri, şeffaflık ihtiyacını, hiper bağımlılıkların yarattığı etkileri, emtia yani mal kapitalizminden entelektüel kapitalizme geçiş sürecinin etkilerini (alın teri değil akıl teri aşamasını) ayrıntılarıyla analiz edip, yarattıkları fırsat ve tehlikelerin neler olduğunu betimleyecek düzeye gelinmeli. Bütün bu eğilimlerin yarattığı karşılıklı bağımlılık ilişkilerini tanımlamadan iş yaşamı biçimleri ve tarzları yerli yerine oturamaz.

Altıncısı, üretim sisteminde **“tedarik örgütlenmesini”**, dönüştürme aşamasında **“iş süreçlerini”**, işi yürüten **“insan kaynağı profilini”**, iş ağındaki **“işlem maliyetlerini”** sürekli geliştirilemez, ekonomik fazlayı büyüten konumlanma yaratılamazsa, **“çıktısı girdisinden fazla olan sistemi kurma”** şansı yitirilir.

Yedincisi, küreselleşme sürecinin yarattığı **“hâkimiyetçi rekabetin”** temel düsturu açık: **“Rakibinin bütün hatlarına saldır, bütün potansiyellerini yok et... Yok edemiyorsan ortak ol, işbirliği yap!”** Bu ortamda var olması ve varlıklarını sürdürmesi için, iş yerlerini **“rekabet edebilir ölçeklere kavuşturmak”**, **“rekabet edebilir teknolojilerle donatmak”** ve **“günün gereklerine göre yönetmek”** gerekiyor. Küçük sermayelerle, Ar-Ge, pazarlama ve satış araştırmalarına kaynak ayrılmalı. Küçük ölçekli iş yerleri eğer işbirliklerine giremez, ortaklıkların gücünden yararlanamazsa, **“rekabet krizleri”** onları piyasadan çekilmeye zorlayabilir.

Sekizincisi, **“bugünün dünyasında işbirliklerinin ‘moda’ değil, ‘ihtiyacın adı’** olduğu hiçbir tereddüde yer vermeden zihinlere yerleştirilmeli.

Dokuzuncusu, bu aşamada maddi ve kültürel zenginlik üreten, insanların yaşamını kolaylaştıran ve refahını artırmak isteyen bir **“girişimci olmanın”** gerek şartı kadar, yeter şartları üzerinde de durulmalı: Öncelikle, iş yaşamının sanayi toplumu aşamasındaki omurgasını oluşturan **“emek-sermaye eksenli gelişme algısının”** sorunları çözmede yeterli olmadığı kavranmalı. Sosyolojide **“farklı dönemlere ait olanların eş zamanlılığı ilkesi”** nedeniyle, sorunları çözerken **“emek-sermaye eksenli düşüncenin etkileri”** düşünülmesi ama asıl yönlendirici eğilimin, **“yaratıcı-yenilik eksenli”** olduğu bilinmeli. Klaus Deuser’in vurguladığı gibi, **“Modern çağda küresel ekonominin söz sahipleri arasında yer alabilmek teknolojik inovasyona ağırlık vermekle mümkün.”** Teknoloji, insanın çıplak gücüyle yapamadığını, aklını kullanarak bulduğu araç-gereç ve metotlarla yapması olduğuna göre, araç-gereç geliştirme fırsatları yaratan, metotları gözden geçirerek ihtiyaca göre yenileme kanalları açan bir yolda ilerlenmeli.

Buraya kadar yapılan genellemelerin verdiği mesaj çok açık: Gelişen, refahını artıran bir toplum olmak için, entelektüel ve sistem kapasitesini artırmak, bakış açısını bir adım yukarıya taşınmak zorunludur. Bu zorunluluk bizi, **“kafa ve kasa birliği”** yaratmaya götürmelidir. Paylaşma bilinci, sağlıklı ortaklıklar kurma ve stratejik işbirlikleri yapmadan çağın hızlı değişimine uyum göstermek mümkün değil...

Küçük ölçekli iş yerleri eğer işbirliklerine giremez, ortaklıkların gücünden yararlanamazsa, “rekabet krizleri” onları piyasadan çekilmeye zorlayabilir.